

MOEDER VAN DE CONGREGATIE

U, als trouwe lezer(es) van Salesiaans Contact, bent inmiddels wel vertrouwd met namen als Louis Brisson, Marie de Sales Chappuis en Matthias Spiessl. U weet misschien zelfs iets te vertellen over de rol die zij hebben gespeeld in de geschiedenis van de Oblaten.

De kans is echter groot dat u bij het horen van de naam Marie Ides de wenkbrauwen fronst en het antwoord op de vraag wie zij was en wat zij deed schuldig moet blijven. Toch heeft ook zij een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van de Nederlandse provincie van de Oblaten. Wellicht begint er bij u iets te dagen als ik u vertel dat haar kloosternaam Zuster Leonie is.

In de bijdrage van Ad van Laarhoven aan *Een boekje open over Oblaten*, uitgegeven in 2002 bij gelegenheid van 75 jaar Oblaten in Nederland, las ik dat deze Zuster Leonie ook wel 'de moeder van de congregatie' wordt genoemd. Ad had dit gelezen in de Kroniek van Ave Maria.

Die eretitel maakte mij nieuwsgierig naar haar. Ik moest meer over haar te weten zien te komen. Ik ben naar haar op zoek gegaan in de archieven van het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven in Sint Agatha, ik heb internet geraadpleegd, oude kranten door gesnuffeld en natuurlijk de Kroniek van Ave Maria doorgespiet. Dankzij de medewerking van haar congregatie heb ik zelfs enkele foto's van haar kunnen bemachtigen en toestemming gekregen om deze te publiceren.

Maria Christina Johanna Ides, zoals ze voluit heet, werd op 24 oktober 1879 te Amsterdam geboren en kreeg als roepnaam Marie of Marietje.

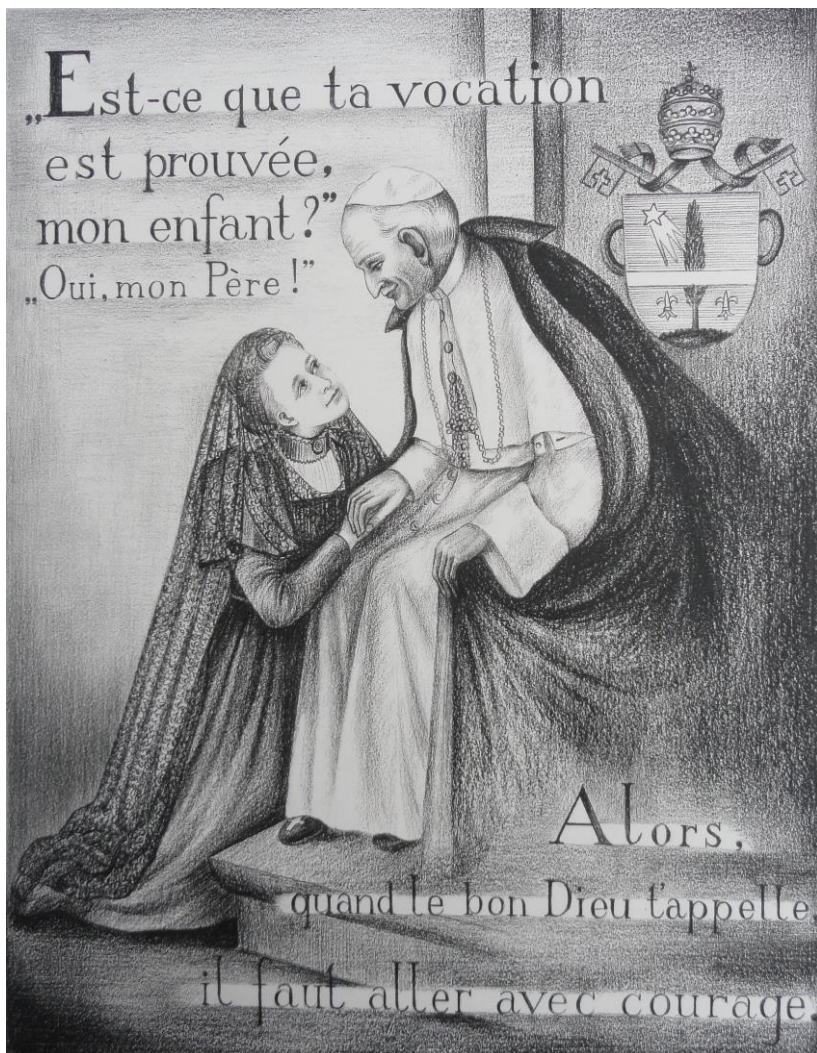
Haar vader, Jacobus Bernardus Wilhelmus Ides, was muziekleraar aan het Blindeninstituut te Amsterdam en muziekmeester. Haar moeder was Berendina Anna Ebbeler.

Marie kwam uit een gezin van 9 kinderen. Zij had 6 zussen en 2 broers.

Op 19 jarige leeftijd gaat Marie met een gezelschap per trein op pelgrimsreis naar de heilige plaatsen in Italië. Deze reis zal bepalend zijn voor de rest van haar leven. Tijdens die reis mogen zij in Rome ook op audiëntie bij paus Leo XIII.

In het Brabants Dagblad van 25 februari 2000 lees ik in een column van Ed Schilders dat Marie van deze reis een dagboek bijhield. Over haar ontmoeting met de paus schrijft ze daarin dat de paus alsmaar haar hand vasthield, zelfs zo stevig dat zij de

zijn niet kon loslaten, zelfs niet toen zij meende dit uit eerbied te moeten doen. Verder zou de paus haar steeds vriendelijk hebben aangekeken. Aan het einde van de audiëntie zegt Marie tegen de paus dat zij roeping heeft voor het kloosterleven. Daarop vraagt de paus haar of die roeping "prouvée", bewezen, is. Ze antwoordt bevestigend, waarna de paus haar zegt: Als de goede God je roept, moet je moedig zijn en gaan.

Marie Ides (zuster Leonie) op audiëntie bij paus Leo XIII

En ze is gegaan.

Op 16 oktober 1899 trad Marie in bij de congregatie van de Zusters van Liefde van Tilburg. Na het afleggen van de klooster-gelofte werd zij naar haar geboortestad teruggezonden. Zij behaalde haar onderwijsakte, studeerde moderne talen en werd onderwijzeres op dezelfde school als waarop zij als kind had gezeten.

In 1921 koos het generaal kapittel van de congregatie haar tot lid van het hoofdbestuur en kreeg zij de functie van generaal-assistente.

Op 54-jarige leeftijd wordt zij in 1933 gekozen tot Algemene overste. Zij zal dat blijven tot 1952. Daarna is zij nog enige tijd overste geweest in een gesticht aan de Heikant. De laatste jaren van haar leven was zij in het moederhuis aan de Oude Dijk waar ze gedurende haar ziekte werd verpleegd. Zij overleed daar op 82-jarige leeftijd op 9 augustus 1961. In het kerkelijk weekblad voor het dekenaat Tilburg, Rooms Leven, van 18 augustus 1961 lees ik over haar :

"De zusters bewaren aan haar bijzonder mooie herinneringen. Tijdens haar bestuur heeft zij zich doen kennen als een vrouw van groot formaat (...) Juist in de moeilijke oorlogsjaren toen de congregatie slag op slag kreeg te incasseren – denk maar aan de bombardementen op de huizen te Venlo, Dussen, Heusden, Eindhoven en in België, waarbij verschillende zusters als slachtoffer vielen – was het telkens Moeder Leonie, die met haar optimisme de verslagen gemeenschappen weer moed insprak. Het Godsvertrouwen en de hartelijkheid van Moeder Leonie waren voor alle zusters van de congregatie een begrip."

U zult begrijpen dat ik hierdoor alleen nog maar nieuwsgieriger was geworden naar hetgeen de schrijvers van de Kroniek van Ave Maria, wellicht pater Franz Christl en broeder Pius Zorn, of misschien wel Matthias Spiessl over Zuster Leonie in die beginjaren aan het papier hadden toevertrouwd.

Toen ik in het erfgoedcentrum met hooggespannen verwachtingen de Kroniek ter hand nam en open sloeg, moest ik echter even slikken.

Deze kroniek begon merkwaardig genoeg met een korte verklaring van Leonard van Berlo, waarschijnlijk geschreven rond 1955, in de tijd dat hij rector was van Ave Maria.

Hij schrijft :

"Het voorhanden zijn van een chroniek die slechts uit losse bladeren bestond verplichtte mij vele jaren later nog eens de ontwikkeling van de eerste jaren van de Congregatie der Oblaten van de H. Franciscus van Sales op schrift te brengen."

Helaas dus geen geschreven tekst van de pioniers van de Nederlandse provincie maar van Leonard van Berlo. Bovendien zijn jammer genoeg de oorspronkelijk geschreven losse bladen niet in het archief terug te vinden.

Blijkens de kroniek van Leonard van Berlo komen op 27 november 1927 Franz Christl en Pius Zorn aan in Tilburg en logeren daar - omdat het aangekochte huis aan de Vogelstraat nog niet vrij was - noodgedwongen tot 5 december op de pastorie van de parochie Broekhoven. De volgende dag brengen zij al een bezoek aan de Zusters van de Visitatie en de Zusters van Liefde van de Oude Dijk. Na dit bezoek was het duidelijk dat zij op de hulp van beiden konden rekenen. De buitenzusters van de Visitatie zouden helpen bij het schoonmaken van het huis en de Zusters van Liefde zouden zorgen voor de hele inrichting inclusief een gotisch altaar.

Op 12 december 1927 noteert de kroniekschrijver het volgende:

"Voor het grootste gedeelte hebben we alles te danken aan de generale assistente Zr. Leonie. Ze toont een ware moeder te zijn voor de nog jonge stichting".

Op 15 december 1927 kan deze nog melden dat zij van de Zusters van Liefde een ciborie, een kelk, misboek, godslamp en ampullen hadden gekregen en voegt daaraan onmiddellijk toe dat ook de Zusters van de Visitatie hielpen. Met Kerstmis brengen de Zusters van Liefde nog eens zes kandelaars voor de kapel.

Op 14 maart 1929 lees ik :

"Wat deze zusters voor ons deden is niet te beschrijven. Buiten geldelijke steun, welke zij ons verleenden, hielpen zij ons ook bijv. in het schrijven en redigeren der tijdschrift. In het begin rustte bijna de gehele redactie in handen van de zich in alles opofferende zuster Leonie".

Zuster Leonie treedt in 1933 aan als Algemene Overste

Als je dit leest kun je slechts concluderen dat Zuster Leonie niet alleen in naam een Zuster van Liefde was. Zij was als lid van de

Congregatie van de Zusters van Liefde van Onze Lieve Vrouw, Moeder van Barmhartigheid, de steun en toeverlaat voor de "Duitse" paters in die moeilijke beginperiode. Terecht dat zij haar de eretitel "Moeder van de congregatie" gaven.

Tijdens mijn zoektocht naar Zuster Leonie ontdekte ik in het Brabants Dagblad van 27 december 2004 nog een ander artikel over haar, wederom van de hand van Ed Schilders. Dat verhaal is zo prachtig dat ik het u niet mag onthouden. Het gaat over een bijzondere ontmoeting van haar in de hongerwinter met de pater Dominicaan Dr. Bernardus Constant Molkenboer (pater Hilarius O.P.), hoogleraar Vondelstudies, de grootste kenner van Vondels werk die Nederland ooit gekend heeft.

Deze ontmoeting wordt door hem beschreven in zijn boekje Mijn Vondelbiografie en de oorlog, uitgegeven in 1945 door W. Bergmans in Tilburg. Sinds kort ben ik in het gelukkige bezit van dit boekje.

Wat is nu dat verhaal ...

In september 1944 moet Bernard Molkenboer voor het oorlogsgeweld vluchten uit Nijmegen. Zijn hele kostbare, moeizaam opgebouwde verzameling van werken van Vondel gaat bij een bombardement geheel in vlammen op. Dwars door de onafzienbare files van geallieerde voertuigen zwerft hij daarna door Brabant en komt uiteindelijk in de ijzig koude januarimaand van 1945 terecht in Tilburg.

Hij klopt aan bij de poort van het Moederhuis van de Zusters van Liefde en komt daar tot zijn stomme verbazing oog in oog te staan met zijn jeugdliefde Marietje Ides, die daar nu als Zuster Leonie algemene overste is geworden.

Bernard is er ondersteboven van. Over die jeugdliefde op de Sint Piuschool in Amsterdam schrijft hij op een wijze waarop ook Vondel geschreven zou kunnen hebben: Daer heb ik eerst om honingh uit gevloghen !

En op een andere plaats in dit boekje schrijft hij: 'n Mens keert altijd terug naar zijn eerste liefde.

De ontvangst op het Moederhuis was allerhartelijkst. Bernard krijgt zelfs het voorrecht de kamer te betrekken die in 'vroeger jaren door den doorluchtigen Stichter der Congregatie, Monseigneur Joannes Zwijsen gebruikt was, en die als het ware nog met den geur van zijn apostolischen geest doortrokken is'.

*Zuster Leonie
bij de viering
van haar
tachtigste
verjaardag en
haar 60-jarig
kloosterfeest
(24-10-1959)*

Het is goed om de gedachte aan Marie Ides, de moeder van de Nederlandse provincie van de Oblaten, levend te houden. Het is goed om haar te gedenken in Salesiaans Contact. Ons blad is tenslotte een opvolger van de Franciscus van Salesstemmen, waarvan de redactie in de beginjaren geheel in haar handen was.

Jan van de Vossenberg

